2017. M23T

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2017

TÍREOLAÍOCHT – GNÁTHLEIBHÉAL

DÉ hAOINE 9 MEITHEAMH – MAIDIN 9:30 – 12:20

Scrúduimhir [ ]

Don Scrúdaitheoir amháin

Cuid a hAon Ceisteanna Gearrfhreagra	Marc Iomlán	Scr. Comh.	Scr. Ach.
Ceist 1			
Ceist 2			
Ceist 3			
Ceist 4			
Ceist 5			
Ceist 6			
Ceist 7			
Ceist 8			
Ceist 9			
Ceist 10			
Ceist 11			
Ceist 12			
Marc Carnach			
Marcanna Dícheadaithe			
Marc Glan			

Nóta: Ná déan dearmad an páipéar seo a thabhairt ar ais i dteannta do fhreagarleabhair nó caillfidh tú marcanna.

CUID A hAON – CEISTEANNA GEARRFHREAGRA – 100 MARC

Freagair **DEICH** gceist ar bith.

Tá na ceisteanna go léir ar aon mharc.

FREAGAIR NA CEISTEANNA SEO SNA SPÁSANNA ATÁ ANN DÓIBH

1. Sraitheanna an Domhain

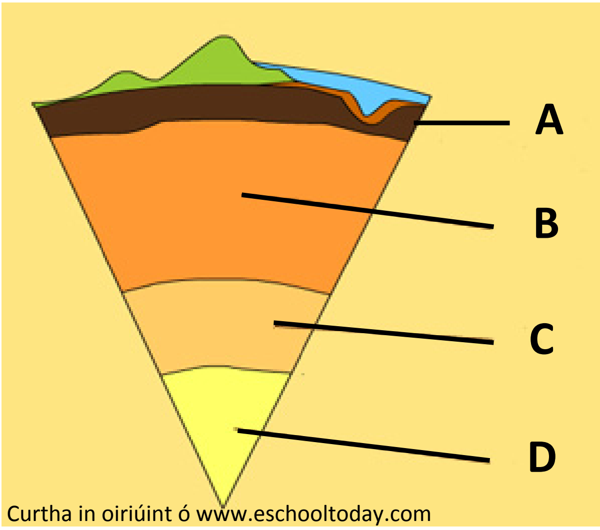

Scrúdaigh an léaráid thuas a thaispeánann sraitheanna (cisil) difriúla an domhain agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Meaitseáil gach ceann de na litreacha **A**, **B**, **C** agus **D** leis an sraith cheart sa tábla thíos.

Sraith	Litir
An croí amuigh	
An screamh	
An croí istigh	
An maintlín	

(ii) Cén téarma a thugtar ar an gcarraig leáite atá le fáil sa mhaintlín?

____

[10m]

2. Tírghnéithe Cósta agus Próisis Chósta

Scrúdaigh an sliocht as léarscáil de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis thuas agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Meaitseáil gach ceann de na litreacha **A**, **B**, **C** agus **D** leis an tírghné is fearr a mheaitseálann í sa tábla thíos.

Tírghné	Litir
Staca farraige	
Trá	
Aill	
Ceann tíre	

(ii) Cé acu ceann **amháin** de na tírghnéithe sa tábla thuas a fhoirmítear mar thoradh ar shil-leagan cósta?

____

[10m]

3. Aibhneacha agus Oighriú

Scrúdaigh na fótagraif thuas agus líon an tábla agus tú ag freagairt gach ceann de na ceisteanna a leanas. Tá cuid den tábla líonta duit cheana.

(i) Meaitseáil gach ceann de na fótagraif **A**, **B** agus **C** leis an tírghné is fearr a mheaitseálann é sa tábla thíos.

(ii) Luaigh cé acu de thoradh ar phróisis abhann **nó** ar phróisis oighrithe a fhoirmítear gach ceann de na tírghnéithe a ainmnítear sa tábla thíos.

C.3(i) Litir	**Tírghné**	**C.3(ii) Próisis Abhann / Próisis Oighrithe**
	Lúbloch	**Abhainn**
D	U-ghleann	
	Com/Coire/Comloch	**Oighriú**
	V-ghleann	

[10m]

4. **Carraigeacha**

Scrúdaigh an fótagraf thuas de limistéar basailt in Éirinn agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Roghnaigh an freagra ceart i ngach ceann de na ráitis a leanas agus scríobh do fhreagra sa spás atá ann dó.

(a) Sampla de *charraig mheiteamorfach* **nó** de *bhruthcharraig* é basalt.

____

(b) Is gnách go bhfoirmítear basalt mar thoradh *ar laibhe a bheith ag fuarú gar do dhromchla an domhain* **nó** *ar mhagma a bheith ag fuarú i bhfad faoi bhun dhromchla an domhain.*

____

(c) Criostail *bheaga* **nó** criostail *mhóra* is mó atá sa bhasalt.

____

(d) Tá basalt le fáil *i Sléibhte Chill Mhantáin* **nó** *i gClochán an Aifir*.

____

(ii) Ainmnigh úsáid **amháin** a bhaintear as carraigeacha.

____

[10m]

5. **Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis**

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Cén fad atá sa bhóthar réigiúnach R587, ón áit a dtagann sé isteach sa léarscáil ag W 285 650 go dtí an áit a mbuaileann sé leis an mbóthar réigiúnach R584 ag W 296 703. Cuir tic sa bhosca ceart.

4.1 km ☐

6.7 km ☐

(ii) Dá mbeadh duine ag taisteal ón scoil sa Drom Liath (*Dromleigh*) ag W 284 652 go dtí Stáisiún an Gharda i mbaile Mhaigh Chromtha, cén treo ina mbeadh sé/sí ag taisteal? Cuir tic sa bhosca ceart.

Ó thuaidh ☐

Soir ó thuaidh ☐

[10m]

6. **Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis**

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Cuir in iúl cé acu gréasán lonnaíochta líneach, scaipthe nó cnuasta (cnuasach) atá sa ghréasán lonnaíochta ag gach ceann de na tagairtí eangaí a leanas.

W 333 692 ____

W 366 721 ____

W 317 722 ____

(ii) Ainmnigh an seaniarsma ag W 364 688.

____

(iii) Tarraing sa bhosca thíos an tsiombail do Ráth/Lios ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis.

☐

[10m]

7. Aerfótagraf

Scrúdaigh an t-aerfótagraf de Mhaigh Chromtha a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Cuir in iúl cé acu Fíor nó Bréagach atá gach ceann de na ráitis a leanas.

(i) Tá reilig sa chúlra ar chlé san aerfótagraf.

____

(ii) Tá timpeallán sa tulra ar chlé san aerfótagraf.

____

(iii) Tá droichead trasna na habhann sa lár ar chlé san aerfótagraf.

____

(iv) Tá an Lárcheantar Gnó (CBD) sa lár san aerfótagraf.

____

(v) Is aerfótagraf ingearach é an t-aerfótagraf seo.

____

[10m]

8. Réigiúin

Scríobh an litir cheart sa tábla thíos i ngach cás chun an cur síos ar réigiún a mheaitseáil leis an sampla de réigiún is fearr a mheaitseálann é.

Litir	Cur Síos ar Réigiún
A	Réigiún cultúir
B	Croí-réigiún
C	Réigiún geomoirfeolaíoch
D	Réigiún riaracháin sa Fhrainc
E	Réigiún aeráide

Sampla de Réigiún	Litir
Mórcheantar Bhaile Átha Cliath	
Iomairí agus Gleannta na Mumhan	
Fionnuar Measartha Aigéanach	
Réigiún na mBascach	
Département	

[10m]

9. Gníomhaíochtaí Geilleagracha

Scríobh an chatagóir de ghníomhaíocht gheilleagrach, Príomhúil, Tánaisteach nó Treasach, is fearr a mheaitseálann gach ceann de na gníomhaíochtaí geilleagracha sa tábla thíos.
Tá ceann amháin déanta duit.

Gníomhaíocht Gheilleagrach	Catagóir de Ghníomhaíocht Geilleagrach
Mianadóireacht	
Baincéireacht	
Tógáil/foirgníocht	
Turasóireacht	**Treasach**
Déantúsaíocht	
Foraoiseacht	

[10m]

10. Daonra

Daonra Réamh-Mheasta chuid de Phríomh-Mhórchathracha an Domhain, 2011-2025

Cathair	**Daonra in 2011** (milliúin)	**Daonra réamh-mheasta do 2025** (milliúin)	**An Céatadán Fáis 2011-2025**
Nua-Eabhrac	20	24	+20%
Tóiceo	37	39	+5%
Mumbai	20	27	+35%
Cathair Mheicsiceo	20	25	+25%
Rio de Janeiro	12	14	+17%

Curtha in oiriúint ó museumcity.org

Scrúdaigh an tábla thuas a thaispeánann daonra réamh-mheasta chuid de phríomh-mhórchathracha an domhain agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Ainmnigh an chathair ina bhfuil an daonra is mó in 2011.

____

(ii) Cén chathair a réamh-mheastar go mbeidh an daonra is lú inti in 2025?

____

(iii) Cén chathair a réamh-mheastar go dtiocfaidh an céatadán fáis is airde ar an daonra inti idir 2011 agus 2025?

____

(iv) Cén chathair a réamh-mheastar go dtiocfaidh an dara céatadán fáis is airde ar an daonra inti idir 2011 agus 2025?

____

(v) Cén fás, ina mhilliúin duine, a mheastar a thiocfaidh ar dhaonra Nua-Eabhrac idir 2011 agus 2015?

____

[10m]

11. **Aimsir**

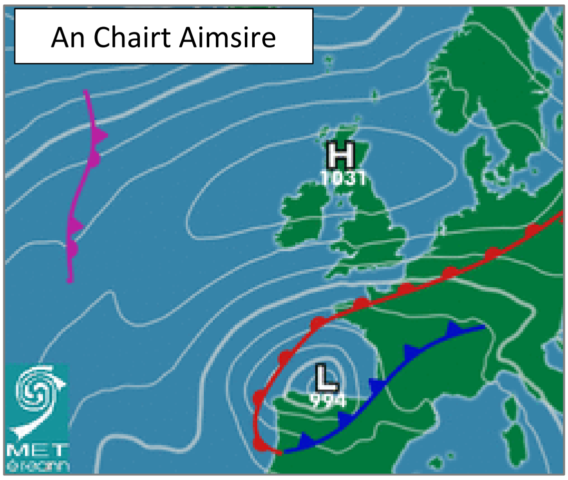

Scrúdaigh an chairt aimsire thuas agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Cén brú baraiméadrach atá ann (ina heicteapascail / ina mhilleabair) i dtuaisceart na Spáinne?

____

(ii) Sa bhosca thíos, tarraing an tsiombail do fhronta te ar chairt aimsire.

(iii) De réir chairt na haimsire, cén saghas gaoithe atá ann in Éirinn? Cuir tic sa bhosca ceart.

Gaoth chiúin	
Gaoth stoirmiúil	

(iv) Cuir an focal ceart as an liosta thíos sna habairtí a leanas i ngach cás chun na habairtí a chríochnú.

Isiteirmeacha Isihiaití

(a) Is é a thugtar ar línte ar an gcairt aimsire a cheanglaíonn áiteanna ina bhfuil an fliuchras céanna ná

__________________________________.

(b) Is é a thugtar ar línte ar an gcairt aimsire a cheanglaíonn áiteanna ina bhfuil an teocht chéanna ná

__________________________________.

[10m]

12. Léirmhíniú Satailíte

Curtha in oiriúint ó www.flickr.com

Curtha in oiriúint ó www.pics-about-space.com

Curtha in oiriúint ó www.en.wikipedia.org

Curtha in oiriúint ó www.satimagingcorp.com

Scrúdaigh na híomhánna satailíte thuas agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Meaitseáil gach ceann de na híomhánna **A**, **B**, **C** agus **D** leis an gcur síos is fearr a mheaitseálann í sa tábla thíos.

Cur Síos	Litir
Rúidbhealach aerfoirt	
Pirimidí san Éigipt	
Grand Canyon	
Tuile	

(ii) Luaigh úsáid **amháin** a bhaintear as íomhánna satailíte.

____

[10m]

CUID A DÓ – CEISTEANNA STRUCHTÚRTHA – 300 MARC

Ní mór duit tabhairt faoi **THRÍ** cheist, mar seo a leanas:

- **DHÁ** cheist as **Roinn 1 – Croí-Aonaid:**
  - Ceist **amháin** as Ceist 1, 2 agus 3 **(100 marc)**

    AGUS
  - Ceist **amháin** as Ceist 4, 5 agus 6 **(100 marc)**
- Ceist **AMHÁIN** as **Roinn 2 – Toghaonaid (100 marc)**

FREAGAIR NA CEISTEANNA SEO SA FHREAGARLEABHAR

ROINN 1 – CROÍ-AONAID

Ceist 1 go 6

NÍ MÓR duit tabhairt faoi **DHÁ** cheist:

CEIST AMHÁIN as **Patrúin agus Próisis sa Chomhshaol Fisiceach**

AGUS

CEIST AMHÁIN as **Tíreolaíocht Réigiúnach**

PÁTRÚIN AGUS PRÓISIS SA CHOMHSHAOL FISICEACH

Ceist 1 go 3

Freagair ceist **AMHÁIN**

Ceist 1

A. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil den limistéar a thaispeántar ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis.

Ar an tsracléarscáil sin, **taispeáin** agus **lipéadaigh** gach ceann díobh seo a leanas:

- Limistéar iomlán an Taiscumair soir ó Dhroichead na Laoi (W 342 713) (*Lee Bridge*)
- Limistéar talún os cionn 200 méadar ag Cill na Martra in iarthuaisceart na léarscáile
- Abhainn an tSuláin (*Sullane River*)
- Limistéar d'fhoraois bhuaircíneach in iardheisceart na léarscáile
- An limistéar faoi fhoirgnimh i Maigh Chromtha.

[30m]

B. Carraigeacha

(i) Ainmnigh **dhá** shampla de charraigeacha dríodair.

(ii) Luaigh **dhá** áit dhifriúla in Éirinn ina bhfuil carraigeacha dríodair le fáil.

(iii) Tabhair cur síos agus míniú ar an tslí a bhfoirmítear carraigeacha dríodair.

[40m]

C. Fillsléibhte

Le léaráid(í) mar chúnamh agat, tabhair cur síos agus míniú ar an tslí a bhfoirmítear Fillsléibhte.

[30m]

Ceist 2

A. Bolcáin

Bolcáin – Fuinneamh Lasanta an Domhain

Tá formhór na mbolcán le fáil ar feadh chiumhaiseanna na bplátaí teicteonacha. Tá thart ar 90 faoin gcéad de bholcáin an domhain i bhFáinne Tine an Aigéin Chiúin.

Áirítear go bhfuil thart ar 1,900 bolcán ar Domhan gníomhach (beo), rud a chiallaíonn go bhfuil leibhéal éigin gníomhaíochta ar siúl iontu agus go bhfuil seans ann go bpléascfaidh siad arís. Tá a lán bolcán eile suanach (ina gcodladh) agus tá bolcáin eile ann a áirítear a bheith marbh.

D'fhéadfadh daoine a chónaíonn in aice le bolcán a bheith i mbaol mór ó bhrúchtadh mór. D'fhéadfadh sé go scaoilfí sreabha laibhe a dhófadh gach rud a bhuaileann leo. D'fhéadfadh bolláin de laibhe atá ag cruachan titim anuas ar bhailte. D'fhéadfadh sreabha láibe ó shneachta atá ag leá go tapa sléibhte agus gleannta a lomadh agus bailte a chlúdach.

D'fhéadfadh luaith agus gáis thocsaineacha dochar a dhéanamh do scamhóga agus fadhbanna eile a thabhairt chun cinn. Measann eolaithe go bhfuair níos mó ná 260,000 duine bás le 300 bliain anuas mar thoradh ar bhrúchtadh bolcánach agus na hiarmhairtí a leanann é.

Curtha in oiriúint ó National Geographic

Léigh an sliocht thuas agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Cén céatadán de na bolcáin atá i bhFáinne Tine an Aigéin Chiúin?

(ii) Cuir in iúl cad is brí leis an ainm *Fáinne Tine an Aigéin Chiúin*.

(iii) Ainmnigh **dhá** ábhar a scaoiltear san aer nuair a bhrúchtann bolcáin.

(iv) Mínigh go hachomair cad is brí leis an téarma *bolcán marbh*.

(v) Liostaigh **dhá** iarmhairt dhiúltacha a bhaineann le bolcáin.

(vi) Mínigh go hachomair iarmhairt dhearfach **amháin** a bhaineann le bolcáin.

[30m]

B. Forbairt Tírghnéithe

Freagair (i) **nó** (ii).

(i) Mínigh, agus léaráidí mar chúnamh agat, foirmiú **dhá** thírghné ar bith.

Nó

(ii) Tabhair cur síos agus míniú ar **dhá** phróiseas ollghluaiseachta ar bith.

[40m]

C. Idirghníomhaíocht an Duine le Timthriall na gCarraigeacha

Tabhair cur síos agus míniú ar an tslí a ndéanann daoine idirghníomhaíocht le timthriall na gcarraigeacha agus tagairt agat do cheann **amháin** acu seo a leanas:

- Cairéalú
- Mianadóireacht
- Saothrú ola/gáis
- Táirgeadh fuinneamh geoiteirmeach.

[30m]

Ceist 3

A. Síonchaitheamh

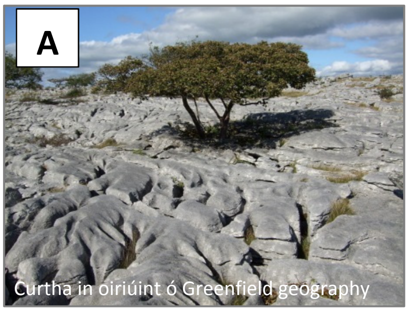

Scrúdaigh na fótagraif thuas agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) I do fhreagarleabhar, meaitseáil gach ceann de na fótagraif **A**, **B** agus **C** leis an bpróiseas síonchaithimh is fearr a mheaitseálann é as an liosta thíos:

- Gníomhaíocht reo is coscartha
- Carbónáitiú
- Síonchaitheamh oinniúnach (scamhadh).

(ii) Cuir in iúl cé acu sampla de shíonchaitheamh ceimiceach **nó** de shíonchaitheamh fisiciúil/meicniúil gach ceann de na próisis síonchaithimh ar an liosta thuas.

(iii) Ainmnigh **dhá** thoisc ar bith a théann i bhfeidhm ar an síonchaitheamh.

(iv) Mínigh go hachomair cad is brí leis an téarma *scileach*.

[30m]

B. Creathanna Talún

(i) Tabhair **dhá** shampla d'áiteanna difriúla inar tharla creathanna talún.

(ii) Ainmnigh scála a úsáidtear chun fórsa creathanna talún a thomhas.

(iii) Mínigh an tslí a dtarlaíonn creathanna talún **agus** tabhair cur síos ar na hiarmhairtí is mó a bhíonn orthu.

[40m]

C. Idirghníomhaíocht an Duine le Próisis Dromchla

Scrúdaigh an tslí a ndéanann daoine idirghníomhaíocht le ceann **amháin** de na próisis dromchla a leanas:

- Próisis abhann
- Próisis chósta
- Próisis ollghluaiseachta.

[30m]

TÍREOLAÍOCHT RÉIGIÚNACH

Ceist 4 go 6

Freagair ceist **AMHÁIN**

Ceist 4

A. Réigiún Eorpach

Tarraing sracléarscáil de réigiún **Eorpach** (**nach bhfuil in Éirinn**) a bhfuil staidéar déanta agat air.

Ar an tsracléarscáil sin, **taispeáin** agus **ainmnigh** gach ceann acu seo a leanas:

- Abhainn ainmnithe **amháin** sa réigiún seo
- **Dhá** bhaile nó **dhá** chathair ainmnithe sa réigiún seo
- Limistéar rilífe ainmnithe **amháin** (talamh ard nó íseal) sa réigiún seo.

[30m]

B. Gníomhaíochtaí Geilleagracha Treasacha – Réigiún in Éirinn

Freagair gach ceann acu seo a leanas agus tagairt agat do réigiún in **Éirinn** a bhfuil staidéar déanta agat air.

(i) Ainmnigh gníomhaíocht gheilleagrach threasach **amháin** a chuireann le geilleagar an réigiúin seo.

(ii) Mínigh na buntáistí atá ag an réigiún seo i bhforbairt na gníomhaíochta geilleagraí treasaí a ainmníodh i gcuid (i) thuas.

(iii) Déan cur síos ar dhúshlán **amháin** atá roimh an ngníomhaíocht gheilleagrach threasach seo sa réigiún seo.

[40m]

C. Talmhaíocht – Réigiún Ilchríochach / Fo-ilchríochach

Mínigh an tslí a bhíonn tionchar ag **dhá** cheann ar bith de na tosca ar an liosta thíos ar fhorbairt na talmhaíochta i réigiún **Ilchríochach** / **Fo-ilchríochach** (**nach bhfuil san Eoraip**) a bhfuil staidéar déanta agat air:

- Aeráid
- Rilíf agus ithreacha
- Margaí.

[30m]

Ceist 5

A. Talmhaíocht in Éirinn

<table>
<tr><td>Earnáil Agraibhia agus Deochanna na hÉireann:
▪ Earnáil an agraibhia agus na ndeochanna a dhéanann 12.3% de na heaspórtálacha agus is ansin atá 8.6% de na poist.
▪ Meastar gur tháinig méadú 3% ar easpórtálacha agraibhia agus deochanna in 2015, go dtí €10.8 billiún.
▪ Úsáidtear 4.5 milliún heicteár talún sa talmhaíocht agus 730,000 heicteár eile san fhoraoiseacht.</td><td>Na háiteanna ba mhó a ndeachaigh Easpórtálacha Agraibhia agus Deochanna na hÉireann in 2015
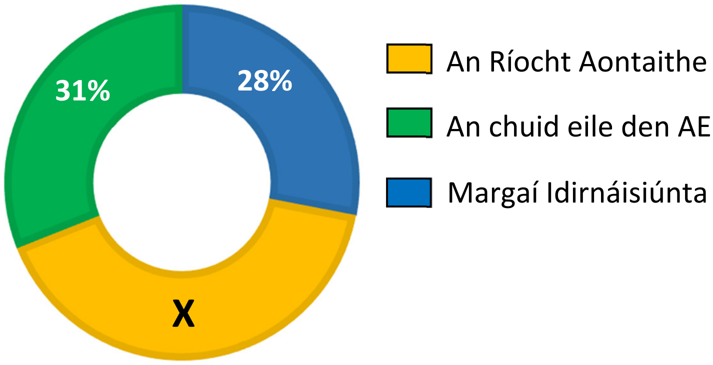
Curtha in oiriúint ó Bord Bia</td></tr>
</table>

Scrúdaigh an t-eolas thuas faoi earnáil agraibhia agus deochanna na hÉireann in 2015 agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Cén céatadán de dhaonra na hÉireann atá fostaithe in earnáil an agraibhia agus na ndeochanna?

(ii) Cén luach (€) a bhí ar easpórtálacha earnáil agraibhia agus deochanna na hÉireann in 2015?

(iii) Ríomh **X**, an céatadán d'agraibhia agus de dheochanna na hÉireann a easpórtáladh go dtí an Ríocht Aontaithe in 2015.

(iv) Cé mhéad heicteár talún a úsáidtear sa talmhaíocht **agus** cé mhéad heicteár talún a úsáidtear san fhoraoiseacht?

(v) Mínigh go hachomair buntáiste **amháin** a bhaineann le ballraíocht san Aontas Eorpach d'earnáil agraibhia agus deochanna na hÉireann.

(vi) Mínigh go hachomair míbhuntáiste **amháin** a bhaineann le ballraíocht san Aontas Eorpach d'earnáil agraibhia agus deochanna na hÉireann.

[30m]

B. Gníomhaíochtaí Geilleagracha – Réigiún Eorpach

Mínigh forbairt **dhá** cheann acu seo a leanas agus tagairt agat do réigiún **Eorpach** (**nach bhfuil in Éirinn**) a bhfuil staidéar déanta agat air:

- Na cúiseanna a mheallann **turasóirí** go dtí an réigiún seo
- Tábhacht na **déantúsaíochta** sa réigiún seo
- Forbairt an **iompair** sa réigiún seo.

[40m]

C. Fás Uirbeach – Réigiún Ilchríochach / Fo-ilchríochach

Tabhair cur síos agus míniú ar na cúiseanna leis an bhfás ar limistéar uirbeach i réigiún **Ilchríochach / Fo-ilchríochach** (**nach bhfuil san Eoraip**) a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

Ceist 6

A. Dífhostaíocht san Eoraip

Céatadán na nDaoine Dífhostaithe in 2005, 2010 agus 2015 i dTíortha Roghnaithe

	Éire %	An Ghearmáin %	An Fhrainc %	An Pholainn %	An Liotuáin %	An Ghréig %
2005	4.4	11.2	8.9	19.1	8.3	10.0
2010	13.9	7.0	9.3	9.7	17.8	12.7
2015	9.4	4.6	10.4	7.5	9.1	24.9

Curtha in oiriúint ó www.ec.europa.eu

Scrúdaigh an tábla thuas a thaispeánann céatadán na ndaoine dífhostaithe i dtíortha roghnaithe in 2005, 2010 agus 2015 agus freagair gach ceann de ne ceisteanna a leanas.

(i) Cén tír ina raibh an céatadán ab airde de na daoine dífhostaithe in 2015?

(ii) Cén **dá** thír inar tháinig laghdú ar an gcéatadán de na ndaoine a bhí dífhostaithe ó 2005 go 2015?

(iii) Cén bhliain a raibh an céatadán de na daoine a bhí dífhostaithe in Éirinn níos ísle ná an céatadán a bhí dífhostaithe i ngach ceann de na tíortha roghnaithe eile? Tabhair míniú achomair ar chúis **amháin** leis seo.

(iv) Mínigh go hachomair cúis **amháin** a d'fhéadfadh a bheith leis an laghdú ar chéatadán na ndaoine a bhí dífhostaithe sa Pholainn ó 2005 go 2015.

(v) Mínigh go hachomair slí **amháin** chun leibhéil dífhostaíochta a laghdú.

[30m]

B. Fairsingiú an Aontais Eorpaigh

(i) Ainmnigh **dhá** thír a ghlac ballraíocht san Aontas Eorpach ó 2000 i leith.

(ii) Mínigh na buntáistí d'Éirinn a bhaineann le fairsingiú an Aontais Eorpaigh.

(iii) Mínigh na míbhuntáistí d'Éirinn a bhaineann le fairsingiú an Aontais Eorpaigh.

[40m]

C. Forbairt Réigiúnach

Tabhair cur síos agus míniú ar **dhá** fhadhb atá ag réigiún ar bith a bhfuil staidéar déanta agat air.

[30m]

ROINN 2 – TOGHAONAID

Ceist 7 go 12

NÍ MÓR duit tabhairt faoi cheist **AMHÁIN** as:

Patrúin agus Próisis i nGníomhaíochtaí Geilleagracha

NÓ

Patrúin agus Próisis i gComhshaol an Duine

PATRÚIN AGUS PRÓISIS i nGNÍOMHAÍOCHTAÍ GEILLEAGRACHA

Ceist 7 go 9

Ceist 7

A. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil den limistéar a thaispeántar ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis.

Ar an tsracléarscáil sin, **taispeáin** agus **lipéadaigh** gach ceann díobh seo a leanas:

- An limistéar faoi fhoirgnimh i Maigh Chromtha
- Cúrsa iomlán an phríomhbhóthair náisiúnta N22
- Cúrsa iomlán an bhóthair réigiúnaigh R584
- An líne tharchurtha leictreachais in oirthuaisceart na léarscáile
- Oifig phoist.

[30m]

B. An tAontas Eorpach

Mínigh an tslí a ndeachaigh beartas an Aontais Eorpaigh i bhfeidhm ar gheilleagar na hÉireann.

[30m]

C. Truailliú an Chomhshaoil

(i) Ainmnigh sampla **amháin** de thruailliú an chomhshaoil a bhfuil staidéar déanta agat air.

(ii) Mínigh na cúiseanna le truailliú seo an chomhshaoil **agus** na hiarmhairtí air.

(iii) Déan cur síos ar an tslí a bhféadfaí truailliú seo an chomhshaoil a laghdú.

[40m]

Ceist 8

A. Ídiú Fuinnimh

Céatadán den Fhuinneamh a Ídítear in Éirinn de réir na Foinse Breosla in 1990 agus 2015

1990

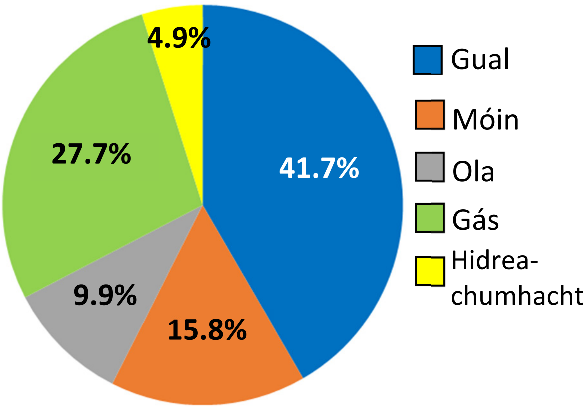

2015

Gual	16.9%
Móin	8.8%
Ola	1.4%
Gás	43.0%
Hidrea-chumhacht	2.8%
Gaoth	22.8%
Eile	4.3%

Curtha in oiriúint ó SEAI Report 2016

Scrúdaigh an t-eolas thuas a bhaineann le hídiú fuinnimh in Éirinn de réir na foinse breosla in 1990 agus in 2015 agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Cén céatadán den fhuinneamh a ídíodh i 1990 a gineadh as gual?

(ii) Cén céatadán den fhuinneamh a ídíodh in 2015 a gineadh as gual?

(iii) Mínigh go hachomair cad is brí leis an téarma *breosla iontaise*.

(iv) Ríomh an céatadán den fhuinneamh a ídíodh i 1990 a gineadh as breoslaí iontaise.

(v) Mínigh go hachomair cad is brí leis an téarma *fuinneamh in-athnuaite*.

(vi) Mínigh go hachomair cúis **amháin** leis an méadú ar úsáid na gaoithe mar fhoinse fuinnimh.

[30m]

B. Cuideachta Ilnáisiúnta (MNC)

(i) Ainmnigh cuideachta ilnáisiúnta **amháin** atá ag feidhmiú in Éirinn.

(ii) Ainmnigh amhábhar **amháin** a úsáideann an chuideachta ilnáisiúnta seo **agus** ainmnigh an tír óna bhfaightear an t-amhábhar seo.

(iii) Ainmnigh earra **amháin** a dhéanann an chuideachta ilnáisiúnta seo.

(iv) Luaigh an áit a bhfuil an chuideachta ilnáisiúnta seo lonnaithe in Éirinn **agus** mínigh le mionsonraí an chúis ar lonnaíodh san áit seo í.

[40m]

C. Coilíneachas – Geilleagar i mbéal Forbartha

(i) Ainmnigh geilleagar **amháin** i mbéal forbartha a ndearnadh coilíniú air.

(ii) Mínigh iarmhairtí an choilíneachais ar an ngeilleagar i mbéal forbartha seo.

[30m]

Ceist 9

A. Forbairt Gheilleagrach

Olltáirgeacht Intíre (OTI) per capita ina $SAM, 2015

Tír	OTI
Éire	$51,000
An Ghréig	$18,000
SAM	$56,000
An Ghearmáin	$41,000
An Iorua	$75,000

Curtha in oiriúint ó www.worldbank.org

Scrúdaigh an tábla thuas a thaispeánann an Olltáirgeacht Intíre (OTI) per capita ina $SAM in 2015 do thíortha roghnaithe agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Agus grafpháipéar á úsáid agat, tarraing graf oiriúnach chun na sonraí seo a léiriú.

(ii) I do fhreagarleabhar, luaigh **dhá** chúis a bhfuil an Olltáirgeacht Intíre (OTI) i dtíortha áirithe níos airde ná mar atá i dtíortha eile.

[30m]

B. Forbairt Gheilleagrach – Geilleagar Forbartha

Tabhair cur síos agus míniú ar fhorbairt ceann **amháin** acu seo a leanas agus tagairt agat do gheilleagar forbartha a bhfuil staidéar déanta agat air:

- Turasóireacht
- Seirbhísí airgeadais
- Seirbhísí agus tionscail gan chuing.

[30m]

C. Gníomhaíocht Gheilleagrach agus Coimhlint

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo.

(i) Cuir in iúl go soiléir, agus tagairt eangaí sé fhigiúir á húsáid agat, cén áit a dtógfá feirm ghaoithe.

(ii) Agus fianaise ó léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis á húsáid agat, mínigh an chúis ar roghnaigh tú an áit seo don feirm ghaoithe.

(iii) Tabhair cur síos agus míniú ar an tslí a bhféadfadh coimhlint teacht chun cinn mar gheall ar an bhfeirm ghaoithe a bheith lonnaithe san áit seo.

[40m]

PATRÚIN AGUS PRÓISIS i gCOMHSHAOL AN DUINE

Ceist 10 go 12

Ceist 10

A. Dinimic Daonra

Ionchas Saoil Tráth Breithe in 2015

Tír	Ionchas Saoil
An Afganastáin	60 bliain
Éire	81 bliain
Mailí	58 bliain
An Bhrasaíl	75 bliain
An tSúdáin	64 bliain

Curtha in oiriúint ó www.hdr.undp.org

Scrúdaigh an tábla thuas a thaispeánann ionchas saoil tráth breithe i dtíortha roghnaithe in 2015 agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Agus grafpháipéar á úsáid agat, tarraing graf oiriúnach chun na sonraí seo a léiriú.

(ii) I do fhreagarleabhar, luaigh **dhá** shlí a bhféadfaí cur leis an ionchas saoil i dtíortha mar Mhailí agus an tSúdáin.

[30m]

B. Lonnaíocht Stairiúil

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo.

(i) Ainmnigh **trí** shampla dhifriúla de lonnaíocht stairiúil a bhfuil fianaise dóibh le feiceáil ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis, **agus** tabhair tagairt eangaí sé fhigiúir do shuíomh gach ceann díobh.

(ii) Déan cur síos ar gach ceann de na trí lonnaíocht stairiúil a ainmníodh i gcuid (i) thuas.

[30m]

C. Sraoilleáil Uirbeach

(i) Ainmnigh cathair **amháin** inar tharla sraoilleáil uirbeach.

(ii) Mínigh na cúiseanna ar tharla sraoilleáil uirbeach sa chathair seo.

(iii) Déan cur síos ar réiteach **amháin** ar shraoilleáil uirbeach.

[40m]

Ceist 11

A. Aerfótagraf

Scrúdaigh an t-aerfótagraf de Mhaigh Chromtha a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil den limistéar a thaispeántar san aerfótagraf.

Ar an tsracléarscáil sin, **taispeáin** agus **lipéadaigh** gach ceann díobh seo a leanas:

- **Dhá** shráid a bhuaileann le chéile
- An abhainn
- An séipéal sa lár ar chlé
- Limistéar trádstórála sa tulra ar chlé
- Limistéar caitheamh aimsire.

[30m]

B. Imirce – Ó Cheantar Tuaithe go Ceantar Uirbeach

(i) Mínigh na cúiseanna a rachadh daoine ar imirce ó cheantair thuaithe go ceantair uirbeacha.

(ii) Mínigh na fadhbanna a bhíonn i gceantar uirbeach mar thoradh ar an imirce seo.

[40m]

C. Dinimic Daonra

Mínigh conas a théann **trí** cinn ar bith de na tosca a leanas i bhfeidhm ar an daonra:

- Acmhainní
- Sochaí agus cultúr
- Leibhéil ioncaim
- Teicneolaíocht.

[30m]

Ceist 12

A. Imirce

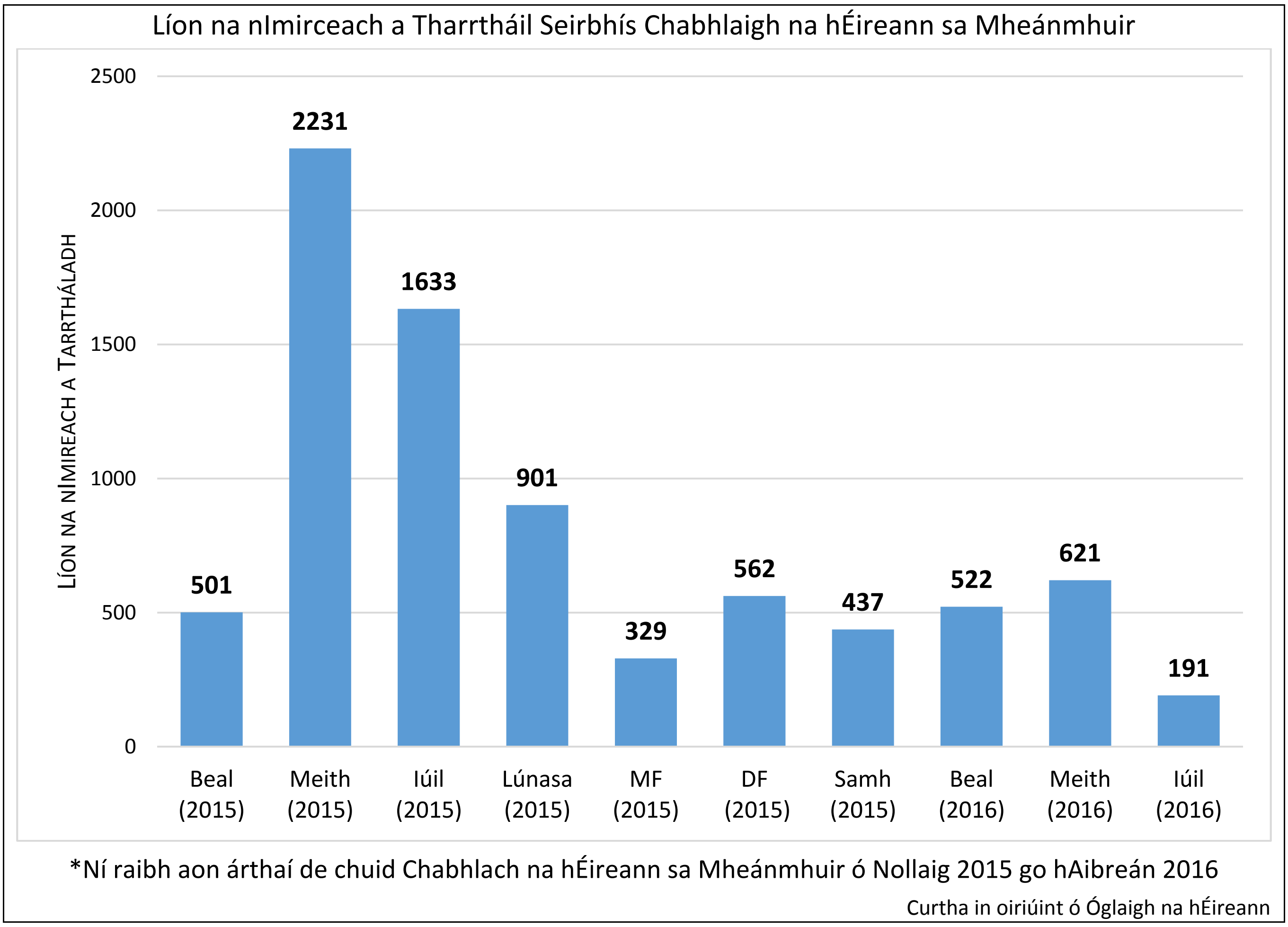

Scrúdaigh an graf thuas a thaispeánann líon na n-imirceach a tharrtháil Seirbhís Chabhlaigh na hÉireann sa Mheánmhuir agus freagair gach ceann de na ceisteanna a leanas.

(i) Cé mhéad imirceach a tarrtháladh i mBealtaine 2015 **agus** cé mhéad imirceach a tarrtháladh i mBealtaine 2016?

(ii) Ríomh líon iomlán na n-imirceach a tarrtháladh in 2016 sna trí mhí Bealtaine, Meitheamh agus Iúil, le chéile.

(iii) Ainmnigh **dhá** thoisc tharraingthe a fhágann go dtéann daoine ar imirce chun na hEorpa.

(iv) Mínigh go hachomair ceann **amháin** de na tosca tarraingthe a ainmníodh i gcuid (iii) thuas.

(v) Mínigh go hachomair iarmhairt dhearfach **amháin** don Aontas Eorpach as glacadh leis na himircigh seo.

[30m]

B. **Forbairt ar Lonnaíochtaí Uirbeacha**

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Mínigh **trí** chúis gur fhorbair baile Mhaigh Chromtha san áit seo agus fianaise ó léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis agat mar thaca le gach cúis.

[30m]

C. **Cathair sa Domhan i mBéal Forbartha**

(i) Ainmnigh cathair **amháin** sa domhan i mbéal forbartha atá ag fás go tapa.

(ii) Mínigh na cúiseanna leis an bhfás tapa ar an gcathair seo sa domhan i mbéal forbartha.

(iii) Déan cur síos ar na fadhbanna a thagann chun cinn mar gheall ar an bhfás tapa seo.

(iv) Mínigh réiteach **amháin** ar na fadhbanna seo.

[40m]

Leathanach Bán